

Naiserityinen työskentely rikostaustaisten naisten parissa

– kuvaus Naiset näkyviksi-hankkeen
havainnoista

Naiserityisen työn päivä, 01.10.2020

Projektipäällikkö Sari Lönnberg

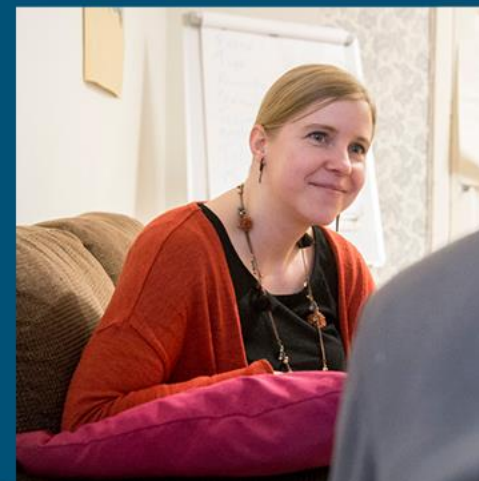
Sosionomi YAMK

Kriminaalihuollon tukisäätiö

Naiset näkyviksi –hanke (2018-2020)

”Kriminaalihuollon tukisäätiö on valtakunnallinen asiantuntija ja palveluntuottaja, joka työskentelee rikostaustaisten ja heidän läheistensä hyväksi.”

 Kriminaalihuollon tukisäätiö

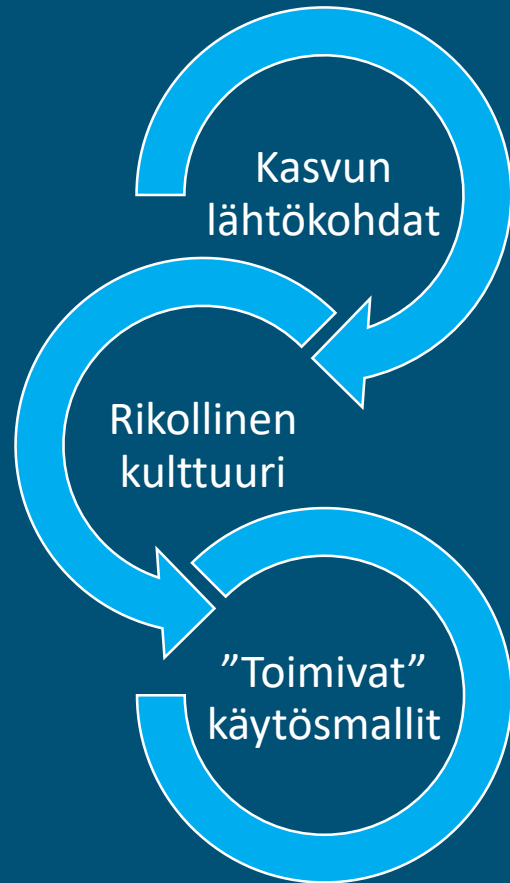

Naiset näkyviksi –hanke (STEAA)

- Kuntouttavia tukijatkumoa *kaikille* pk-seudulle vapautuville ja vapautuneille naisille. Noin 120 asiakasta.
- Moniammatillinen tiimi (psykologi, sosionomi YAMK, toimintaterapeutti YAMK, kokemustyöntekijä).
- Naiserityisyys:
 - Ei "olemuksellista naiseutta", vaan laaja kirjo ihmisiä, joita yhdistävät lähinnä juridinen sukupuoli ja vankila.
 - Sukupuolisensitiivisyys (tilaa kaikenlaisille naisille, ei normin mukaan) näkyy työntekijöiden työssä.

Järjetön rikostaustainen nainen?

Mikä tekee rikostaustaisesta naisesta erityisen?

- Häpeä, syyllisyys
- Stigma ja leimautuminen
- Traumatausta (esim. vuorovaikutuksen, sitoutumisen haasteet)
- Mielen terveyden häiriöt: diag. 95,1% naisvangeista (Risen terveystutkimus 2010)
- Ristiriitaisuus: väkivallantekijä ja –kokija
- Naisen asema päihde- ja rikosmaailmassa
- Kasautunut huono-osaisuus, ylisukupolvisuus
- Vanhemmuus, äitiys
- Turvattomuus; esim. rikostaustainen, asunnoton päihteitä käyttävä nainen → velkojat tai väkivaltainen ex-puoliso

”Virkku” 38v.

- Lapset sijoitettuna. 2 kertaa naimisissa, miehet kuolleet. Miesystäviä.
- Päihteet ongelma. Ei pysyvää asuntoa.
- Pelkää omaa väkivaltakäytöstään.
- Lapsuudenperhe väkivaltainen. Kadulla asuessaan tullut raiskatuksi.
- Tunnesäätely vaikeaa. Lievittää sietämätöntä oloa päihteillä. Nuorempana myös viiltelyä. Epävakaa persoonallisuus.
- Fiksu, mutta paperiasioissa ”menee hermot”. Hajanainen työhistoria.
- Asumispalveluissa, sossussa ja muissa sote-palveluissa arvaamattomasti käyttäytyvän ei-motivoituneen maine.

”Motivaation puute”

” Ei ole motivaatiota” → jää ulos peruspalveluista

- Motivaatio ei ole joko/tai.
- ”Valitsee väärin”: ei riittäviä taitoja kehityshistoriasta johtuen; ei osaa ”valita”, vaan ’valinta’ käsitteellisesti sekä kokemustasolla vieras.
- Motivaation puute? Vai kasa epäedullisia välttämättömiä selviytymiskeinoja?
- Taustalla kasautuneita ongelmia: edellyttää yksilöllistä arviointia ja hoitoa.
- Naiset näkyviksi: psykoedukaatio, tunnesäätelytaitojen treenaaminen, ammatillinen tuki hoitoon hakeutuessa, onnistumiskokemukset.

ESIMERKKI:

Tunne-elämältään epävakaa
päihdeongelma

Lupaus: ”Päihteettömänä kaikki ongelmat ratkeavat.”

Kokemus: ”Päihteettömänä elämä on vielä pahempaa helvettä.”

Tulkinta: ”Ei ole riittävän motivoitunut, kun käyttää taas päihteitä.”

Miten kohdata Virkku?

- Traumasensitiivisyys, voimavaralähtöisyys.
- Selkeät, mutta työskentelyn joustavuuden sallivat rajat.
- (Kehityksellinen) traumatausta: valinnat vaikeita, tiivis työntekijä-asiakas-suhde voi ahdistaa.
- Mikä auttaa minua, ei välttämättä auta asiakasta (esim. jooga).
- Auta rajaamaan hallitsemattomia tunteita: traumakokemusten vuodattaminen ei tue mielenterveyttä.
- Siedä ahdinkoa, älä kiirehdi ratkaisemaan/lohduttamaan.
- Hyväksy inhimillinen ristiriitaisuus: Virkku on sekä väkivallan tekijä että kokija.
- Tunnista kasvuhistoriaan ja rikolliseen elämään liittyvät toimintamallit – älä lähde niihin silti mukaan.
- Motivoivan keskustelun menetelmä.
- Sijaistraumatisoituminen: Tapahtuu automaattisesti -> Miten huolehdit jaksamisestasi?!

Naiset näkyviksi –hankkeen kokemuksia, psyykkisen terveyden tuki

- **Kokonaisvaltainen, psykososiaalinen tuki eri elämänosa-alueilla** → vastaa tarpeisiin, sillä tilanteet usein kompleksisia.
- **Tunnesäätelyn haasteiden sekä haitallisten toimintamallien tunnistaminen ja vähentäminen** → mielialaoireilu vähenee ja naisilla on voimavaroja hakeutua tarvittaviin palveluihin.
- **Palveluihin hakeutumiseen tarjottava terapeuttinen tuki** → palveluihin pääsy usein raskas ja hidaskäynnin prosessi → tarve kannattelevalle tuelle.
- **Tavoitteellinen arjen suunnittelu ja rakentaminen vapautumisen jälkeen** → elämäntilanne vakautuu, hallinnantunne ja voimavarat kasvavat.
- **Fokus tulevassa** → työntekijöillä katse tulevassa ja sen rakentamisessa. Psykologityössä menneisyys läsnä, mutta ei vellota itse ongelmassa, vaan rakennetaan ymmärrystä ja esim. harjoitellaan taitoja selvitä arjessa.
- **Aidosti kaikille avointa toimintaa:** ei asiakaskriteerejä, ennakoasenteita tai rajanvetoja esim. päihteettömyyden suhteen. Hankkeeseen ohjautunut asiakkaita, joita mikään muu palvelu ei ota vastaan (erit. psyk. asiakkaat).

Naiset näkyviksi –hankkeen kokemuksia, tukijatkumot

- **Vankeusaikana aloitettu työskentely rakentaa luottamusta**
→ tuen jatkuvuus haavoittuvassa vapautumisen nivelvaiheessa.
- **Nivelvaiheen intensiivinen, moniammatillinen työ** → tarvittaviin palveluihin hakeutuminen ja palveluihin kiinnittyminen.
- **Rakenteellinen yhteistyö:** Eri toimijoiden, erit. julkinen sektori, yhteistyö avainasemassa sujuvan asiakasprosessin toteutumiseksi.
- **Ymmärrys** tuen tarpeista ja **ammattillinen tuki** palveluprosessien eri vaiheissa edistävät palveluihin pääsyä ja kiinnittymistä.
- **Palveluiden katkoskohdat** → systemaattinen tiedonkeruu ja tiedoksi saattaminen palveluissa.
- **Yhteiskunnan palveluiden ulkopuolelle jääminen vähenee** → tukijatkumot varmistamassa, että apu ja avuntarvitsija kohtaavat.

Naiset näkyviksi –hankkeen asiakkaiden kokemuksia

- "Naiset näkyviksi -hankkeessa olen saanut psykologista ja muuta tukea. Asiat ovat toimineet niin kuin on puhuttu ja on voinut luottaa. Minuun on suhtauduttu ihminen ihmisenä, eikä epämääräisenä narkkiolentona joka tulee vankilasta."
- "Hanke on auttanut sosiaalisten taitojen oppimisessa ja olen saanut henkistä tukea."
- "En olisi itse saanut ADHD-asioita käsiteltyä, en olisi päässyt tähänkään asti ellei Naiset näkyviksi -hanke olisi ollut siinä välissä."
- "Olen saanut apua laidasta laitaan: psykologin kanssa kun olen käynyt juttelemassa olen saanut itseni kasattua jotenkuten. Rahajuttuja, velkajuttuja ja tällasia en olisi saanut niitäkään hommia eteenpäin"

Kiitos!

Meidät tavoittaa:

Sari Lönnberg, p. 046 9220447,
sari.lonnberg@kritis.fi

Internet-sivut:

<https://www.kritis.fi/naiset-nakyviksi/>

Facebook:

<https://www.facebook.com/naisetkritis/>

